

เรื่อง สบยธรรม

ยชง

สมาคมทสวงแผนกธรรม

ครั้งที่ ๔/๒๕๕๙

ณ สาธารณรัฐจีนไต้หวัน

และ

เขตปกครองพิเศษฮ่องกง

วันที่ ๑๗ - ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

คำปราศรัยแม่กองธรรมสนามหลวง

วันเปิดสอบธรรมสนามหลวง

ครั้งที่ ๔/๒๕๕๙

ณ สาธารณรัฐจีนไต้หวัน และเขตปกครองพิเศษฮ่องกง

ท่านผู้เป็นประธาน กรรมการ และนักเรียนผู้สอบธรรมสนามหลวงทั้งหลาย

วันนี้ เป็นวันสอบธรรมสนามหลวง ครั้งที่ ๔/๒๕๕๙ ณ สาธารณรัฐจีนไต้หวัน และเขตปกครองพิเศษฮ่องกง โอกาสนี้ขอปรารภกับท่านทั้งหลายตามสมควร

การเรียนพุทธธรรมตามหลักสูตรของกองธรรมสนามหลวงของท่านทั้งหลาย เป็นงานที่อาศัยความใฝ่ใจศึกษาด้วยอิทธิบาทธรรมของนักเรียน และความอุตสาหะในการสอนด้วยพรหมวิหารธรรมของครูผู้สอน แม้จะมีอุปสรรคตามปกติวิสัยด้วยเรื่องเวลา อุปกรณ์การเรียนการสอน และงบประมาณก็ตาม สามัคคีธรรมของครูและนักเรียน นำให้การเรียนการสอนพุทธธรรมสามารถดำเนินการมาได้ตลอดปีการศึกษา จนสามารถจัดการสอบธรรมสนามหลวงมาได้อย่างต่อเนื่องทุกปี กุศลกรรมอันงามที่ท่านทั้งหลาย ได้ทำแล้วนี้ ควรแก่การชมเชยและเป็นแบบอย่างแก่อนุชนในรุ่นต่อไป สมดังนัยแห่งพุทธภาษิตที่ว่า ประโยชน์ย่อมสำเร็จโดยชอบแก่ผู้ทำโดยไม่เบื่อหน่าย

การสอบธรรมสนามหลวง เป็นการทดสอบความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมที่นักเรียนได้เรียนมาตลอดปีการศึกษา กระบวนการสอบธรรมสนามหลวง มีธรรมประจำการสอบคือความซื่อสัตย์ ความบริสุทธิ์ และความยุติธรรม อันทำความสง่างามให้แก่ประกาศนียบัตรของผู้สอบธรรมสนามหลวงได้ สร้างความภูมิใจแก่นักเรียนผู้สอบได้ตลอดไป ผลการเรียนธรรมสนามหลวงที่แท้จริง ย่อมปรากฏเมื่อนักเรียนมีความสำนึกที่ดีมีคุณธรรมในภาระหน้าที่ของตน อันนำผลให้เกิดความสุขสถาพรต่อตนเองและสังคม

(๒)

ขอขอบคุณ และขออนุโมทนาในกุศลกิจของทุกฝ่าย ที่ช่วยกันสนับสนุนการ
เรียนการสอนธรรมสนามหลวง แลการสอบธรรมสนามหลวงครั้งนี้ ขออำนาจแห่ง
คุณพระศรีรัตนตรัย และคุณความดีที่ทุกท่านได้ตั้งใจบำเพ็ญมาเพื่อเผยแผ่พุทธธรรมให้
แพร่หลายไปในสังคม จงประมวลเป็นพลวปัจจัยหนุนนำให้ทุกท่านได้ประสบความสำเร็จ
รุ่งเรืองในกุศลกิจ และถึงความมั่งคั่งในพระธรรมวินัยของพระผู้มีพระภาคเจ้า
ตลอดกาลเป็นนิตย์เทอญ.

(พระพรหมมุนี)

แม่กองธรรมสนามหลวง

๑๔ มีนาคม ๒๕๕๐

วัดบวรนิเวศวิหาร

กรุงเทพมหานคร

ปัญหาและเฉลยข้อสอบ
ธรรมศึกษาชั้นตรี - โท - ชั้นเอก

สอบในสนามหลวง
สาธารณรัฐจีนไต้หวัน
และ
เขตปกครองพิเศษฮ่องกง

กระทรวง ธรรมศึกษาชั้นตรี

สอบในสนามหลวง

สาธารณรัฐจีนไต้หวันและเขตปกครองพิเศษเมืองฮ่องกง

วันเสาร์ ที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

บุญญ์ โจเรหิ ทูหริ.

บุญอันโจรนำไปไม่ได้.

ส. ส. ๑๕/๕๐

แต่งอธิบายให้สมเหตุสมผล อ้างสุภาษิตอื่นมาประกอบด้วย ๑ ข้อ และ
บอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาษิตนั้นด้วย สุภาษิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียงเชื่อมความ
ให้ติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง.

ขั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๒ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป

*****

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

กระทู้ธรรม ธรรมศึกษาชั้นโท

สอบในสนามหลวง

สาธารณรัฐจีนไต้หวันและเขตปกครองพิเศษเมืองฮ่องกง

วันเสาร์ ที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

สีลเมวิช สีกุเขต   อสุมี โลก สุกุชิต์

สีล หิ สัพพสมปตตี   อุปนาเมติ เสวิต์.

ฟังศึกษาศีลในโลกนี้ เพราะศีลที่ศึกษาดีแล้วเสพแล้วในโลกนี้
ย่อมน้อมนำมาซึ่งสมบัติทั้งปวง.

(สีวลีเถร)

พ. เถร. ๒๖/๓๕๗

แต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ่างสุภาชิตอื่นมาประกอบไม่น้อย
กว่า ๒ ข้อ และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาชิตนั้นด้วย ห้ามอ่างสุภาชิตซ้ำซ้อนกัน
แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ไม่ห้าม สุภาชิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียงเชื่อมความให้ติดต่อกับ
กระทู้ตั้ง.

ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๓ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป

*****

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

กระทู้ธรรม ธรรมศึกษาชั้นเอก

สอบในสนามหลวง

สาธารณรัฐจีนไต้หวันและเขตปกครองพิเศษเมืองฮ่องกง

วันเสาร์ ที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

โอวาทะยานุสาเสยฺย อสพฺภา จ นิวารเย
 สตํ หิ โส ปิโย โหติ อสตํ โหติ อปฺปิโย.

บุคคลควรเตือนกัน ควรสอนกัน และป้องกันจากคนไม่ดี
 เพราะเขาย่อมเป็นที่รักของคนดี แต่ไม่เป็นที่รักของคนไม่ดี.

(พุทธ)

พ.ศ. ๒๕๕๐/๒๕๕.

แต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ้างสุภาสิตอื่นมาประกอบไม่น้อย
 กว่า ๓ ข้อ และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาสิตนั้นด้วย ห้ามอ้างสุภาสิตซ้ำซ้อนกัน
 แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ไม่ห้าม สุภาสิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียงเชื่อมความให้ติดต่อกับ
 กระทู้ตั้ง.

ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๔ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป

*****

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาธรรม ธรรมศึกษาชั้นตรี

สอบในสนามหลวง

สาธารณรัฐจีนไต้หวันและเขตปกครองพิเศษเมืองฮ่องกง

วันเสาร์ ที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

๑. บุคคลหาได้ยากมีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? พ่อแม่จัดเข้าในบุคคลประเภทใด ?
๑. บุคคลหาได้ยากมี ๒ อย่าง คือ บุพการี ผู้ทำอุปกัระก่อน และกัตัญญกตเวทียุผู้รู้อุปกัระที่ท่านทำแล้วตอบแทน ฯ
พ่อแม่จัดเป็นบุพการี ฯ
๒. คำว่า พระรัตนตรัย หมายถึงอะไร ? พระโพธิสัตว์จัดเข้าในพระรัตนตรัยข้อใด ? เพราะเหตุใด ?
๒. หมายถึง พระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ ฯ
พระโพธิสัตว์ไม่จัดเข้าในพระรัตนตรัยข้อใด เพราะยังเป็นผู้บำเพ็ญเพียรเพื่อความ เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต ฯ
๓. คนที่มักพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเพ้อเจ้อ เรียกว่าเป็นผู้ทำความชั่วทางใด ?
๓. ทำความชั่วทางวาจา เรียกว่า วจีทุจริต ฯ
๔. การตั้งใจงดเว้นจากสิ่งที่ไม่ดีเพื่อน้อมถวายแด่องค์ในหลวง สงเคราะห์เข้าในบุญกิริยาวัตถุข้อใด ?
๔. สงเคราะห์เข้าในบุญกิริยาวัตถุข้อศีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล เพราะการตั้งใจงดเว้นจากสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ จัดเป็นเวรมณี คือ ศีล ฯ
๕. อคติมีอะไรบ้าง ? ภัยาคติ เป็นความลำเอียงลักษณะใด ?
๕. อคติมี ๔ อย่าง คือ ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรักใคร่กัน โทสาคติ ลำเอียงเพราะไม่ชอบกัน โมหาคติ ลำเอียงเพราะเขลา ภัยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว ฯ
ภัยาคติ เป็นความลำเอียงเพราะเกรงกลัวต่ออิทธิพล ฯ
๖. อิทธิบาทธรรมมีอะไรบ้าง ? เป็นธรรมประเภทใด ?
๖. มี ๔ อย่าง คือ

- ๑. ฉันทะ   พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น
- ๒. วิริยะ   เพียรประกอบสิ่งนั้น
- ๓. จิตตะ   เอาใจฝึกฝนในสิ่งนั้นไม่วางธุระ
- ๔. วิมังสา   หมั่นตรិตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น ฯ

เป็นธรรมที่สามารถให้ทุกคนประสบความสำเร็จตั้งใจปรารถนา ฯ

๗. รักใคร่ สงสาร พลอยยินดี วางเฉย เป็นคุณธรรมอะไร ? เหมาะสำหรับคนประเภทใด ? เพราะเหตุใด ?

๗. เป็นพรหมวิหารธรรม ฯ
เหมาะสำหรับผู้ใหญ่ เพราะผู้ใหญ่มุ่ทุกคนที่ได้รับการนับถือจำต้องมีคุณธรรมข้อนี้ประจำใจ ฯ

๘. เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริ สงเคราะห์เข้าในสัปปริสธรรมข้อใด ?

๘. สงเคราะห์เข้าใน มัตตัญญูตา คือ รู้จักประมาณในการแสวงหาเครื่องเลี้ยงชีพแต่โดยทางที่ชอบ และรู้จักประมาณในการบริโภคแต่พอควรแก่กำลังความสามารถของตน เศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้หมายความว่าไม่ต้องการอะไร พอเพียงอาจจะรวยก็ได้ แต่ต้องรู้จักบริหารให้สอดคล้องกับความสามารถของตน ฯ

๙. ธรรมอะไรที่ทำให้คนอยู่ด้วยรักใคร่ ยึดเหนี่ยวน้ำใจ สนิทสนมสามัคคีกัน ?

๙. ได้แก่ สังคหวัตถุ ๔ คือ
- ๑. ทาน   ให้ปันสิ่งของๆ ตน ให้แก่ผู้สมควรให้ปัน
  - ๒. ปิยวาจา   เจรจาถ้อยคำอ่อนหวาน
  - ๓. อตถจริยา   ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น
  - ๔. สมานัตตตา   ความเป็นผู้มีตนเสมอ ไม่ถือตัว ฯ

๑๐. บุคคลผู้ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี ให้ฟังสิ่งที่ไม่เคยฟัง ที่ได้ฟังแล้วก็สอนให้แจ่มชัด บอกทางสวรรค์ให้ จัดเป็นหน้าที่ของใครในเรื่องทศ ๖ ?

๑๐. เป็นหน้าที่ของสมณพราหมณ์ ผู้เป็นอุปริมทิส คือทศเบื้องบน ฯ

*****

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาธรรม ธรรมศึกษาชั้นโท

สอบในสนามหลวง

สาธารณรัฐจีนไต้หวันและเขตปกครองพิเศษเมืองฮ่องกง

วันเสาร์ ที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

๑. กัมมัฏฐานคืออะไร ? ในกัมมัฏฐาน ๒ นั้น อยา่งไหนมุ่งจิตให้เกิดความสงบ อยา่งไหนมุ่งอบรมปัญญา ?
  ๑. กัมมัฏฐาน แปลว่า ที่ตั้งแห่งการงาน หมายถึงการงานทางใจ เป็นชื่อของวิธีฝึกใจ ให้เกิดความสงบ สะอาด ผ่องใส และเกิดปัญญา ฯ
  - สมถกัมมัฏฐาน มุ่งฝึกจิตให้เกิดความสงบ วิปัสสนากัมมัฏฐาน มุ่งอบรมปัญญา ฯ
๒. บุชา ๒ มีอะไรบ้าง ?
  ๒. มี ๑. อามิสบูชา บูชาด้วยอามิสคือสิ่งของ ฯ
  ๒. ปฏิบัติบูชา บูชาด้วยการปฏิบัติตาม ฯ
๓. ทุกข์เกิดจากอะไร ? จะดับทุกข์ได้อย่างไร ?
  ๓. ทุกข์เกิดจากตัณหา ฯ
  - จะดับทุกข์ได้ด้วยการดับตัณหา โดยการปฏิบัติตามมรรคมืองค์ ๘ มีสัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ เป็นต้น ฯ
๔. ในวัฏฏะ วง ๓ อยา่งไหนสำคัญที่สุด ? เพราะเหตุใด ?
  ๔. กิเลสวัฏฏะสำคัญที่สุด ฯ
  - เพราะกิเลสวัฏฏะ เป็นเหตุให้ทำกรรม เมื่อทำกรรมก็มีวิบากได้เสวยวิบากแล้วก็เกิด กิเลส วงเวียนกันอยู่อย่างนี้ หากตัดกิเลสได้เด็ดขาด กรรมและวิบากก็จะมีไม่มี ฯ
๕. ผู้ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาจะได้รับผลดีอย่างไร ?
  ๕. ได้รับผลดีคือทำให้กายวาจาเรียบร้อยปราศจากโทษ จิตสงบเยือกเย็นเป็นคนมีเหตุผล เกิดปัญญาสามารถรู้แจ้งเห็นจริงในสภาวะธรรม ฯ
๖. การบัญญัติกรรมนั้นท่านถือหลักอะไร ?
  ๖. ถือหลักว่า ผลย่อมเกิดจากเหตุ เฟ่งเฉพาะเหตุภายในก็ได้แก่กรรม เช่นได้ดีเพราะ ทำดี ได้ชั่วเพราะทำชั่ว เป็นต้น ฯ

๗. วิตกคืออะไร ? การที่ผู้สูญเสียประโยชน์วางระเบิด ทำให้มีผู้คนบาดเจ็บล้มตาย
จัดเข้าในวิตกใด ?
๗. คือ ความคิดตริกตรองในเรื่องต่างๆ ทั้งฝ่ายที่เป็นกุศลและอกุศล ฝ่ายที่เป็นกุศล
มี ๓ อย่าง คือ เนกขัมมวิตก อพยาบาทวิตก อวิหิงสาวิตก ส่วนฝ่ายที่เป็นอกุศล
มี ๓ อย่าง คือ กามวิตก พยาบาทวิตก วิหิงสาวิตก ฯ
๘. พระธรรมคุณบทใด มีความหมายตรงคำว่า “ทำให้มาพิสูจนได้” ? พระธรรมคุณ
บทนั้น มีอธิบายอย่างไร ?
๘. บทว่า เอหิปัสสิโก ฯ
มีอธิบายว่า พระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สามารถที่จะให้พิสูจนได้ทุกเวลา
และสามารถนำไปประพฤติในชีวิตประจำวัน เพื่อประโยชน์สุขได้ ฯ
๙. คนโมหจริตและสัทธาจริต มีพฤติกรรมต่างกันอย่างไร ? จะแก้จริตนั้นๆ ได้อย่างไร ?
๙. คนโมหจริต เป็นคนเขลาหลงมกมาย เชื่องซึม ไม่มีเหตุผล คนสัทธาจริต เป็นคน
เชื่อง่าย ฯ
โมหจริต แก้ได้ด้วยการเรียน การถาม การฟังธรรม สนทนาธรรมตามกาล และด้วย
การอยู่กับครู สัทธาจริต แก้ได้ด้วยหมั่นฟังกถาเป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใส เช่น
กล่าวคุณพระพุทฺธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ เป็นต้น ฯ
๑๐. กตัตตากรรม ได้แก่กรรมเช่นไร ? ให้ผลหนักเบาอย่างไร ?
๑๐. ได้แก่กรรมที่ทำด้วยไม่ตั้งใจ ฯ ให้ผลเบา เป็นแต่พอดีพอร้าย ท่านเปรียบไว้เหมือน
ลูกศรอันคนบ้ายิง ต่อเมื่อกรรมอื่นไม่มี กรรมนี้จึงให้ผล ฯ

*****

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาธรรม ธรรมศึกษาชั้นเอก

สอบในสนามหลวง

สาธารณรัฐจีนไต้หวันและเขตปกครองพิเศษเมืองฮ่องกง

วันเสาร์ ที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

๑. อุทเทสว่า “ผู้ใดสำรวมจิต ผู้นั้นจักพ้นจากบ่วงแห่งมาร” การสำรวมจิตนั้นทำอย่างไร ?

๑. การสำรวมจิต มี ๓ วิธี คือ

๑. สำรวมอินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ยินดียินร้าย ในขณะเห็นรูป เป็นต้น

๒. มนสิการกัมมัฏฐานอันเป็นปฏิบัติต่อกามฉันท์ คือ อสุภะ กายคตาสติ และ มรณสติ

๓. เจริญวิปัสสนา พิจารณาสังขารให้เห็นเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ฯ

๒. ปกิณกทุกข์ คืออะไร ? จะบรรเทาได้ด้วยวิธีอย่างไร ?

๒. คือ ทุกข์จร เช่น ความเศร้าโศกเสียใจ ความรำไร บ่นเพ้อรำพัน ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ความคับแค้นใจ ความประสพสิ่งไม่พึงปรารถนา ความพลัดพราก จากของรัก ความผิดหวัง เป็นต้น ฯ

จะบรรเทาได้ด้วยการมีสติใช้ปัญญาพิจารณารูจักปลงรูจักวาง ไม่ยึดมั่นถือมั่น ฯ

๓. อาหารปริเยณฐิทุกข์ คืออะไร ? จะบรรเทาได้ด้วยวิธีอย่างไร ?

๓. คือ ทุกข์ในการหาเลี้ยงชีพ เช่น ต้องแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน เมื่อผลประโยชน์ขัดกัน ก็ทะเลาะกัน และเมื่อยิ่งแสวงหา มาก ก็เป็นเหตุให้ทุกข์มาก ฯ

จะบรรเทาได้ด้วยการขยันประหยัด อดทนและอดออม เป็นอยู่ด้วยปัจจัยเครื่อง เลี้ยงชีพเท่าที่จำเป็น ตัดสิ่งฟุ้งเฟ้อที่ไม่จำเป็นออกไป ยินดีเท่าที่ตนมีอยู่ โดยยึด ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักในการดำรงชีวิต ฯ

๔. สมถะ กับวิปัสสนา ให้ผลต่างกันอย่างไร ?

๔. สมถะ ผู้อบรมจิตให้แน่วแน่แล้ว ย่อมให้ผล คือ จิตเป็นสมาธิควรแก่การทำงาน ทุกอย่าง อย่างสูงสามารถระงับนิรวณได้ เช่น สมาธิในองค์ฌาน ส่วนวิปัสสนา ผู้อบรมถึงที่สุด ย่อมได้บรรลุอรियมรรค อริยผล พ้นจากสังสารทุกข์ ฯ

๕. คนสัทธาจริต และคนวิตกจริต มีลักษณะอย่างไร ? ควรเจริญกัมมัฏฐานอะไร ?

๕. คนสัทธาจริต มีลักษณะเชื่อง่าย ขาดเหตุผล คนวิตกจริต มีลักษณะคิดมาก ฟุ้งซ่าน ฯ
คนสัทธาจริตควรเจริญอนุสสติ ๖ ข้างต้น คนวิตกจริต ควรเจริญอานาปานสติ ฯ

๖. เมตตา กับ กรุณา ควรแผ่ไปยังสัตว์จำพวกใด ? และมีวิธีแผ่อย่างไร จงแสดงมา
พอเป็นตัวอย่าง ?

๖. เมตตา ควรแผ่ไปยังสัตว์ทุกจำพวก กรุณา ควรแผ่ไปยังสัตว์ผู้ประสบทุกข์ ฯ

วิธีแผ่เมตตา ท่านสอนให้ตั้งจิตปรารถนา ขอให้สรรพสัตว์มีความสุข โดยให้บริกรรมว่า

สพฺเพ สตุตา อเวรา โหนตุ ....

สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง อย่ามีเวรต่อกันและกันเลย

อหฺยฺยาปชฺฌมา โหนตุ ....

สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง อย่าเบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย

อนิมา โหนตุ ...

สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง อย่ามีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย

สุขี อุตฺตทานิ ปฺริหรนฺตุ

สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง จงเป็นผู้มีสุขรักษาตน

ส่วนกรุณา ท่านสอนให้พิจารณาสัตว์ผู้ประสบทุกข์ แล้วตั้งจิตปรารถนา ขอให้สัตว์นั้นพ้นทุกข์
โดยบริกรรมว่า สพฺเพ สตุตา ทุกฺขา ปมฺจุจฺนฺตุ สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง จงพ้นจากทุกข์ ฯ

๗. จงแสดงวิธีเจริญมูทิตา พร้อมทั้งอานิสงส์แห่งการเจริญ พอเป็นตัวอย่าง ?

๗. เมื่อได้เห็นหรือได้ยินมนุษย์ หรือสัตว์เป็นอยู่สุขสบาย เจริญรุ่งเรืองด้วยสุขสมบัติ
พึงทำจิตให้ชื่นชมยินดี แล้วแผ่มูทิตาไปว่า สัตว์ผู้นี้หนอ บริบูรณ์ยิ่งนัก มีสุขสมบัติ
มาก ขอให้จงเจริญด้วยสุขสมบัติยิ่งๆ ขึ้นเถิด เมื่อเจริญอยู่เรื่อยๆ จะละความยินดี
ในสมบัติของผู้อื่นได้ อีกทั้งช่วยบรรเทาความริษยาได้ด้วย ฯ

๘. กายคตาสติกัมมัฏฐาน มีวิธีเจริญอย่างไร ? และมีผลานิสงส์แก่ผู้เจริญอย่างไร ?

๘. ผู้เจริญกายคตาสติกัมมัฏฐาน พึงหาที่สงบ ตัดเครื่องกังวลให้หมด นั่งขัดสมาธิ
ตั้งกายตรงดำรงสติมั่น พิจารณากายเบื้องบนแต่พื้นเท้าขึ้นไป เบื้องต่ำแต่ปลาย
เส้นผมลงมา โดยรอบมีหนังหุ้มห่อ เต็มด้วยของไม่สะอาดต่างๆ ปฏิกุศลและไม่งาม ฯ
ผู้เจริญดีแล้วย่อมบรรเทาความฉันทะได้ และกำจัดสัญญาวิปลาส ข้อที่เห็นว่าสวยงาม
ในสิ่งที่ไม่สวยงามได้ ฯ

๙. บทนอบน้อมพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่า นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
 บทใดเป็นพระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระมหากรุณาคุณ ?

๙. บทว่า   สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส   เป็นพระปัญญาคุณ
           “   อรหโต   เป็นพระบริสุทธิคุณ
           “   ภควโต   เป็นพระมหากรุณาคุณ ฯ

๑๐. เมื่อพระพิจารณาผ้าบังสุกุลว่า อะนิจจา วัตตะ สังขารา ฯลฯ เตสัง วูปะสะโม สุโข
 ผู้ฟังควรทำใจอย่างไร ?

๑๐. ควรทำใจให้สงบเป็นสมาธิแล้วพิจารณาว่า สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง เกิดขึ้นแล้วดับไป
 ความสงบระงับสังขารเหล่านั้นเสียได้เป็นสุข หรือจะทำในใจว่า เราต้องตายอย่างนี้แน่
 ก็ได้ ฯ

*****

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาพุทธประวัติ ธรรมศึกษาชั้นตรี
สอบในสนามหลวง

สาธารณรัฐจีนไต้หวันและเขตปกครองพิเศษเมืองฮ่องกง

วันอาทิตย์ ที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

๑. เรียนพุทธประวัติมีประโยชน์อย่างไร ?
๑. มีประโยชน์ ทางด้านประวัติศาสตร์ คือ รู้ความเป็นไปของภูมิประเทศบ้านเมือง ทางด้านพุทธจริยา คือ รู้จริยาวัตรของพระพุทธเจ้า และทางด้านตำนาน คือ รู้ความเป็นมาทั้งทางธรรมและทางวินัย ที่ปรากฏในตำนาน ฯ
๒. โภณฑัญญพราหมณ์ ได้ทำนายพระราชกุมารว่าอย่างไร ?
๒. ทำนายเป็นอย่างเดียวว่า "พระราชกุมารจักเสด็จออกบวช แล้วตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นศาสดาเอกของโลก" ฯ
๓. พระนามว่า สิทธัตถะ มีความหมายว่าอย่างไร ?
๓. ผู้มีความต้องการสำเร็จ ฯ
๔. พระนางปชาบดีโคตมี และพระราहुล มีความเกี่ยวข้องกับเจ้าชายสิทธัตถะอย่างไร ?
๔. พระนางปชาบดีโคตมี เป็นผู้เลี้ยงเจ้าชายสิทธัตถะหลังจากพระมารดาทิวงคต ฯ พระราहुล เป็นพระราชโอรส ฯ
๕. พระมหาบุรุษ ทรงเลิกบำเพ็ญทุกรกิริยา เพราะเหตุใด ?
๕. เพราะทรงเห็นว่า การบำเพ็ญทุกรกิริยานั้นมิใช่ทางแห่งการตรัสรู้ ฯ
๖. พระพุทธเจ้าทรงตั้งพระทัยจะแสดงธรรมแก่ใครเป็นคนแรก ? และพระธรรมเทศนา กัณฑ์แรกชื่อว่าอะไร ?
๖. แก่อาฬารดาบสและอุทกดาบส ผู้เคยเป็นอาจารย์สอนพระองค์ และพระธรรมเทศนา ชื่อว่า ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ฯ
๗. ใครเป็นประธานสงฆ์และประธานอุปลัมภีในการสังคายนาครั้งที่ ๑ ?
๗. พระมหากัสสปะ เป็นประธานสงฆ์ และพระเจ้าอชาตศัตรู เป็นประธานอุปลัมภี ฯ

ศาสนพิธี

๘. วันมาฆบูชา หมายถึงวันอะไร ?
๘. หมายถึง การบูชาในวันเพ็ญเดือนมาฆะ คือ เป็นวันที่พระพุทธเจ้าประกาศโอวาทปาฏิโมกข์ ในท่ามกลางพระสงฆ์สาวกจำนวน ๑,๒๕๐ รูป การประชุมเรียกว่า “จาตุรงคสันนิบาต” คือการประชุมประกอบด้วยองค์ ๔ คือ
๑. พระสงฆ์สาวกที่มาประชุมล้วนเป็นพระอรหันต์ด้วยกันทั้งสิ้น
  ๒. พระสงฆ์สาวกเหล่านั้นเป็นผู้ที่อุปสมบทด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทาทั้งสิ้น
  ๓. พระสงฆ์สาวกเหล่านั้นมาประชุมโดยไม่ได้นัดหมาย
  ๔. วันนั้นเป็นวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ฯ
๙. บุญพิธี หมายถึงพิธีเช่นไร ?
๙. พิธีกรรมเกี่ยวกับการทำบุญในพระพุทธศาสนา เช่น เพื่อความเป็นสิริมงคล และเกี่ยวกับการตาย มี ๒ อย่าง คือ
๑. ทำบุญงานมงคล
  ๒. ทำบุญงานอวมงคล ฯ
๑๐. ปาฏิบุคคลิกทาน และสังฆทาน หมายถึงทานประเภทใด ?
๑๐. ปาฏิบุคคลิกทาน คือ การถวายทานเจาะจงแก่พระรูปใดรูปหนึ่ง แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง
สังฆทาน คือ การถวายทานแก่สงฆ์ให้เป็นของส่วนรวม หมายถึงการถวายทานไม่เจาะจงแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นการถวายให้ใช้ร่วมกัน ฯ

*****

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาอนุพุทธประวัติ ธรรมศึกษาชั้นโท

สอบในสนามหลวง

สาธารณรัฐจีนไต้หวันและเขตปกครองพิเศษเมืองฮ่องกง

วันอาทิตย์ ที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

๑. เรียนอนุพุทธประวัติ มีประโยชน์ในการเรียนอย่างไร ?
๑. คือ ได้ทราบประวัติความเป็นมาของพระสาวก ได้ทราบปฏิปทาจริยวัตร การปฏิบัติธรรมของพระอริยสาวก ได้ยึดถือเป็นทิวฏฐานุคติในการประพฤติ ได้เป็นผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง ได้เชื่อว่าเป็นการรักษาพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง ฯ
๒. ปัญจวัคคีย์คิดอย่างไรต่อพระมหาบุรุษจึงเลิกอุปัฏฐาก ?
๒. คิดว่า พระองค์ทรงละความเพียรพยายาม เวียนมาเพื่อเป็นคนมักมากในกามเสียแล้ว ฯ
๓. ภิกษุทั้งหลายเมื่อจะเที่ยวไปจาริก พระพุทธเจ้ามักตรัสให้ไปลาใครก่อน ? ท่านได้รับเอตทัคคะทางใด ?
๓. มักตรัสให้ไปลาพระสารีบุตรก่อน และท่านได้รับเอตทัคคะ เป็นผู้มึปัญญามาก ฯ
๔. พระพุทธเจ้าตรัสอุปมายแก่่งวง แก่พระสาวกรูปใด ? ท่านได้รับเอตทัคคะทางใด ?
๔. แก่พระโมคคัลลานะ และท่านได้เอตทัคคะ เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีฤทธิ์มาก ฯ
๕. พระสาวกรูปใด เปรียบเหมือนเงาที่ติดตามพระพุทธเจ้าไปทุกหนทุกแห่ง ? ท่านได้รับเอตทัคคะทางใด ?
๕. พระอานนทเถระ และท่านได้เอตทัคคะ ด้านเป็นพหูสูต มีสติ มีคตติ มีความเพียร และเป็นยอดพุทธอุปัฏฐาก ฯ
๖. พระมหากัสสปะออกบวชเพราะเห็นโทษในการครองเรือนอย่างไร ?
๖. เพราะเห็นว่า การครองเรือนเป็นการคอยรับบาป เพราะงานที่คนอื่นกระทำไม่ดี ฯ
๗. พระเถระรูปใด อาศัยยานิสงส์ถวายข้าวทัพพีหนึ่งจึงได้บวช และท่านได้รับเอตทัคคะทางใด ?
๗. พระราธเถระ และท่านได้เอตทัคคะด้านมีปฏิภาณคือมีญาณแจ่มแจ้งในพระธรรมเทศนา ฯ

ศาสนพิธี

๘. พิธีเข้าพรรษา หมายถึงพิธีเช่นไร ?
๘. หมายถึง พิธีการอยู่จำพรรษาของพระสงฆ์ตลอด ๓ เดือนในฤดูฝน ซึ่งเป็นธรรมเนียมทางพระวินัย ที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ ฯ
๙. ทานพิธี หมายถึงพิธีเช่นไร ?
๙. หมายถึง พิธีการถวายทานทางพระพุทธศาสนา เช่น ถวายสังฆทาน ถวายกุฎี ถวายวิหาร ถวายอุโบสถ และ ถวายเจดีย์ เป็นต้น
๑๐. ผ้าบังสุกุล หรือผ้าป่า หมายถึงผ้าเช่นไร ?
๑๐. หมายถึง ผ้าเบื่อนฝน คือผ้าที่ไม่มีเจ้าของทวงแทน ผ้าที่ทิ้งไว้ที่ป่าช้าหรือถนนหนทาง เป็นต้น ฯ

*****

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาพุทธทศานุพุทธประวัติ ธรรมศึกษาชั้นเอก
สอบในสนามหลวง

สาธารณรัฐจีนไต้หวันและเขตปกครองพิเศษเมืองฮ่องกง

วันอาทิตย์ ที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

๑. อะไรเป็นผลเสียของพวกมีความเห็นว่าตายแล้วสูญ ?
๑. ต่างคนก็พยายามหาวิธีเอาตัวรอดในชาตินี้เท่านั้นไม่กลัวว่าจะต้องเกิดนรกหรือสวรรค์ ฯ
๒. การแบ่งชั้นวรรณะ ทำให้เกิดผลเสียอะไรบ้าง ?
๒. เกิดความแตกแยก เกิดช่องว่างในสังคม ขาดความเป็นเอกภาพ ฯ
๓. กษัตริย์พระองค์ใดเป็นต้นศากยวงศ์ ? และพระเจ้าชัยเสนะ เป็นบิดาของใคร ?
๓. พระเจ้าโศกกากราชเป็นต้นศากยวงศ์ และพระเจ้าชัยเสนะเป็นบิดาของพระเจ้าสีหหนุ และพระนางยโสธรา ฯ
๔. สาเหตุที่ทำให้พระมหาบุรุษเกิดสังเวช แล้วเสด็จออกบรรพชา คืออะไร ?
๔. คือทรงทอดพระเนตรเห็น คนแก่,คนเจ็บ และคนตาย ฯ
๕. พระเวทหัตถ์ไม่ได้บรรลุมรรคผล เพราะเหตุไร ?
๕. เพราะถูกลมลักการะครอบงำ ฯ
๖. สาเหตุที่เจ้าชายทั้ง ๖ ให้อุบาสีบวชก่อน เพราะอะไร ?
๖. เพราะต้องการลดมานะ ฯ
๗. พระโอวาททั้งปวงที่ทรงประทานแล้วตลอดพระชนม์ชีพ ประมวลลงเป็นหนึ่งเดียว คืออะไร ?
๗. ความไม่ประมาท ฯ
๘. บิณฑบาตที่ได้ผลมากอานิสงส์มาก คือบิณฑบาตที่ถวายในกาลใด ?
๘. ๑. บิณฑบาตที่นางสุชาดาถวายในวันตรัสรู้
๒. บิณฑบาตที่นายจุนทะกัมมารบุตรถวายในวันใกล้ปรินิพพาน ฯ

๙. การสังคายนาครั้งที่ไหน ทำให้พระพุทธศาสนาแผ่ขยายไปยังนานาประเทศ ? และ
มีใครเป็นประธานอุปถัมภ์ ?
๙. สังคายนาครั้งที่ ๓ และมีพระเจ้าอโศกมหาราช เป็นประธานอุปถัมภ์ ฯ
๑๐. พระเถระรูปใด มาเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สุวรรณภูมิ ?
๑๐. พระโสณเถระ และ พระอุตตรเถระ ฯ

*****

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาวินัย (เบญจศีล-เบญจธรรม) ธรรมศึกษาชั้นตรี
สอบในสนามหลวง

สาธารณรัฐจีนไต้หวันและเขตปกครองพิเศษเมืองฮ่องกง

วันอาทิตย์ ที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

๑. ในการทำดีทำชั่ว ท่านว่าใจเป็นใหญ่ ก็เมื่อเป็นเช่นนั้น เพราะเหตุไร จึงต้องรักษา
ศีล ซึ่งเป็นเพียงความสำรวมกายและวาจาด้วยเล่า ?
๑. ใจเป็นใหญ่ก็จริง แต่ใจเป็นธรรมชาติกลับกลอกดิ้นรน ถ้าตามใจไปเสียทุกอย่าง ก็
จะทำอะไรไม่ได้อย่างใจเลย เหตุนั้น พระองค์จึงทรงบัญญัติศีลขึ้นไว้สำหรับฝึกหัด
กายวาจาให้เรียบร้อย คอยบังคับใจมิให้เอนเอียงไปในทางทุจริต จึงต้องรักษาศีล ๓
๒. ศีลเป็นเครื่องควบคุมความประพฤติกายวาจาให้เรียบร้อย การรักษาศีลจึงมี
ประโยชน์แก่ใคร ?
๒. มีประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ๓
๓. ตามหลักแห่งเบญจศีล ผู้สมาทานรักษาพึงงดเว้นอะไรบ้าง ?
๓. พึงงดเว้นการกระทำ คือ
  - ๑) ฆ่าสัตว์
  - ๒) ลักทรัพย์
  - ๓) ประพฤติผิดในกาม
  - ๔) พุดปด
  - ๕) เสพสุราเมรัย ๓
๔. มนุษย์รักษาศีลข้อใด จึงจะปลอดภัยจากโรคเอดส์ ?
๔. ศีลข้อ ๓ คือ กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี ๓
๕. พุดมฺสาแต่ไม่มีใครเชื่อ จะขาดจากศีลหรือไม่ ? เพราะเหตุใด ?
๕. ขาดจากศีล เพราะพุดมฺสาเพิ่งเพียงแสดงอาการให้คนอื่นรู้เรื่องเท่านั้น ๓
๖. ศีลข้อใด เป็นเหตุระงับการก่อวิเวก จงเขียนศีลข้อนั้นมาดู ?
๖. ศีลข้อที่ ๕ คือ สุราเมรัยมชฺชปมาทฏฺจานา เวรมณี ๓

๗. ตามหลักแห่งเบญจธรรม อะไรเป็นเครื่องสนับสนุนการจะรักษาศีลให้บริบูรณ์ ?

๗. กัลยาณธรรม ๕ คือ

- ๑) เมตตา กรุณา
- ๒) การทำมาหากินในทางสุจริต
- ๓) ความสำรวมในกาม
- ๔) ความมีสัตย์
- ๕) ความมีสติรอบคอบ ฯ

๘. หากคนอื่นท่านห้ามเพราะเป็นการเบียดเบียนกัน ถ้าฆ่าตนเองเล่า จะวินิจฉัยอย่างไร ?

๘. ฆ่าตนเองก็ไม่ได้ ห้ามเหมือนกัน แม้เป็นการไม่เบียดเบียนคนอื่น แต่เป็นการตัดทอนคุณงามความดีของตนเอง ท่านจัดว่าเป็นโทษเหมือนกัน ฯ

๙. การโฆษณาคุณภาพสินค้าเกินความเป็นจริง ให้คนอื่นหลงเชื่อ ชื่อว่าประพฤติกผิด กัลยาณธรรมข้อใด ?

๙. สัมมาอาชีวะ ฯ

๑๐. การรณรงค์ให้ประชาชนใส่เสื้อเหลืองเพื่อถวายในหลวง ชื่อว่าประพฤติกัลยาณธรรม ข้อใด ?

๑๐. ชื่อว่าประพฤติกัลยาณธรรมข้อ ๔ คือ ความสวามิภักดิ์ ฯ

*****

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาวินัย (อุโบสถศีล) ธรรมศึกษาชั้นโท

สอบในสนามหลวง

สาธารณรัฐจีนไต้หวันและเขตปกครองพิเศษเมืองฮ่องกง

วันอาทิตย์ ที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

๑. พระรัตนตรัย เป็นเสมือนประตูที่จะเข้ามาสู่พระพุทธศาสนา ประกอบด้วยอะไรบ้าง ?
๑. พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ฯ
๒. อุโบสถอันประกอบด้วยสรณคมน์และองค์ ๘ ปฏิบัติกันมาก่อนพุทธกาลหรือในสมัยพุทธกาล ?
๒. สมัยพุทธกาล ฯ
๓. การสมาทานรักษาศีลอุโบสถ ท่านกำหนดไว้กี่ประเภท ?
๓. มี ๓ ประเภท คือ ปกติอุโบสถ ปฏิชาครอุโบสถ และปาฏิหาริยอุโบสถ ฯ
๔. บุคคลผู้ถึงสรณคมน์มี ๒ ประเภท คือ ปุถุชนกับพระอริยบุคคล การขาดสรณคมน์มีแก่ใคร ? ไม่มีแก่ใคร ?
๔. การขาดสรณคมน์มีแก่ปุถุชนเท่านั้น ไม่มีแก่พระอริยบุคคล ฯ
๕. การขาดสรณคมน์มี ๓ อย่าง คือ การตาย การทำร้ายพระศาสดา และการเข้ารีต การขาดสรณคมน์อย่างไรไม่มีโทษ ?
๕. การตาย เป็นการขาดสรณคมน์ที่ไม่มีโทษ ฯ
๖. ผู้จะรักษาอุโบสถศีล ฟังเปล่งวาจาสมาทานกับใครบ้าง ?
๖. ฟังสมาทานกับภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก หรืออุบาสิกา ผู้รู้จักลักษณะศีล ๑๐ ฯ
๗. ปกติอุโบสถที่รักษากันตามปกติในวันพระ กำหนดให้รักษานานเท่าไร ?
๗. กำหนดให้รักษาเฉพาะวันหนึ่งและคืนหนึ่ง ฯ
๘. การงดรับประทานอาหารในเวลาวิกาล เป็นกิจอย่างหนึ่งที่ผู้สมาทานศีลอุโบสถพึงเว้นในเรื่องนี้ท่านกำหนดไว้อย่างไร ?
๘. กำหนดให้รับประทานได้ตั้งแต่เช้าจนถึงเที่ยงวัน พ้นจากกำหนดนั้นท่านห้าม ฯ

๙. ในอุโบสถสูตร พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสอุโบสถ ๓ อย่าง แก่นางวิสาขา คือ โคपाल-
อุโบสถ นิคคัณฐอุโบสถ และอริยอุโบสถ อุโบสถใดเป็นอุโบสถของนักบวชนอก
พระพุทธศาสนา ?

๙. นิคคัณฐอุโบสถ ฯ

๑๐. ศิลสร้างความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่มนุษย์อย่างไร ?

๑๐. ศิล ย่อมอำนวยความสะดวกสุขให้มนุษย์ทุกชั้นวรรณะ ย่อมอำนวยความสะดวกไม่มีภัย
ความไม่มีเวร และความไม่เบียดเบียนให้แก่มนุษย์ ฯ

*****

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ปัญหาและเฉลยวิชาวินัย (กรรมบถ) ธรรมศึกษาชั้นเอก

สอบในสนามหลวง

สาธารณรัฐจีนไต้หวันและเขตปกครองพิเศษเมืองฮ่องกง

วันอาทิตย์ ที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

๑. พระพุทธศาสนาสอนเรื่องกรรมไว้อย่างไร ? จงอธิบายพอได้ความ
๑. สอนเรื่องกรรมว่า สัตว์ทั้งหลายล้วนเป็นไปตามกรรม คือ กรรมสามารถทำให้สัตว์กลายเป็นอะไรก็ได้ ถ้าทำชั่วก็นำไปสู่ทุกข์ เช่น นรก สัตว์เดรัจฉาน เป็นต้น ฯ
๒. เจตนาหรือความตั้งใจในการจะประพฤติกุศลให้เป็นการเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม โดยงดเว้นจากปาณาติบาต เป็นต้น เรียกว่าอะไร ?
๒. กุศลกรรมบถ ฯ
๓. คนทั้งหลายอาศัยสิ่งล่อใจให้หลงระเริง จึงทำชั่วมีประการต่างๆ แต่เมื่อโดยมูลมีอะไรเป็นรากเหง้าให้คนทั้งหลายทำความชั่ว ?
๓. มีอกุศลมูล ๓ อย่าง คือ โลภมูล ๑ โทสมูล ๑ โมหมูล ๑ ฯ
๔. ความดีหรือความชั่วของคนทั้งหลาย เกิดขึ้นทางทวารใดบ้าง ? เรียกว่าอะไร ?
๔. เกิดขึ้นทางทวาร ๓ คือ
  - ๑) ทางกาย เรียกว่า กายทวาร
  - ๒) ทางวาจา เรียกว่า วาจาทวาร
  - ๓) ทางใจ เรียกว่า มโนทวาร ฯ
๕. คำว่า “ปาณะ” ในคำว่า “ปาณาติบาต” โดยสมมติสัจจะ ได้แก่อะไร ? โดยปรมัตตสัจจะ ได้แก่อะไร ?
๕. โดยสมมติสัจจะ ได้แก่ สัตว์
โดยปรมัตตสัจจะ ได้แก่ ชีวิตินทรีย์ ๒ อย่าง คือ รูปชีวิตินทรีย์ และอรูปลชีวิตินทรีย์ ฯ
๖. โทษของกาเมสุมิจจาร อย่างหนักพระองค์ทรงแสดงไว้อย่างไร ?
๖. ทรงแสดงไว้ว่า กาเมสุมิจจาร อันบุคคลสั่งเสพ เจริญ ทำให้มาก ย่อมทำให้เกิดในอบายภูมิ ฯ

๗. มุสาวาทนั้นอย่างไร เป็นกรรมบถ อย่างเป็นเพียงกรรม ?
๗. หากทำให้ผู้อื่นเสียประโยชน์ จัดเป็นกรรมบถ หากผู้อื่นไม่เสียประโยชน์ก็เป็นเพียงกรรม ฯ
๘. กุศลกรรมบถข้อใด คอยควบคุมพฤติกรรมของบุคคลมิให้ขาดสติสัมปชัญญะ ?
๘. ข้อเว้นจากการดื่มน้ำเมา ฯ
๙. การกระทำที่นับว่าเป็นความดีทางมโนกรรม มีอะไรบ้าง ?
๙. มี ๓ อย่าง คือ
- ๑) อภิขณา ไม่โลภอยากได้ของเขา
  - ๒) อพยาบาท ไม่พยาบาทปองร้ายเขา
  - ๓) สัมมาทิฐิ เห็นชอบตามคลองธรรม ฯ
๑๐. เมื่อสังคมนิยมนั้นคนก็พลอยสุขสบายไปด้วย เมื่อสังคมนั้นวุ่นวายขาดระเบียบวินัย ประพฤติแต่อกุศลกรรมบถ สังคมจะเป็นเช่นไร ?
๑๐. ย่อมพลอยลำบาก ขาดสันติสุข และขาดหลักประกันที่มั่นคง ฯ

*****

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง